

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

1.1 ИСТОРИЯ НА КУРОРТА

Данните за появата на курорта “Пампорово” са противоречиви. Някои сочат като начална година 1933, когато Никола Чиновски построява там първия пансион. По данни на Българската енциклопедия началото му се свързва с изграждането на няколко вили през 1936 г. в едноименната местност в Переликско – Преспанския дял на Западните Родопи – хълмисто плато с обширни поляни и вековни иглолистни гори от смърч и бял бор. За първи път курортът е посетен от скиори от София през 1934 год. В периода от неговото създаване до 1939 год. той е посетен от 23 000 туристи, предимно през летния сезон. През 1944 год. там има около 250 легла в три пансиона, туристическа хижа и няколко вили. Няколко години по-късно те са национализирани и стават собственост на Българските професионални съюзи. През 1950 год. курортът се преименува в летовище “Васил Коларов”. През 50 – те години се поставя началото на съвременното му застрояване и се просича първата ски писта – “Стената” от вр. Снежанка до х. Студенец. Началото на дейността на Балкантурист се свързва с построяването на хотел “Снежанка” с 94 легла през 1961 год. по проект на арх. Л. Казански. Хижа на БТС “Студенец” с 140 места се изгражда през 1964 год., “Орфей” /1965 г., арх. В. Василев/, “Панорама” /1970, арх. Др. Фенерджиев, 170 легла/, “Мургавец” /72 год. арх. В. Василев, 150 легла/, “Рожен” /80 г. арх. Д. Мутафова, 180 легла/, “Преспа” /80 год., 175 легла/ и “Перелик” /82 год., 480 легла/ по проекти на арх. Е. Коева и др. По това време се изграждат и много почивни станции на различна ведомства и организации – на АПК Асеновград пред 1970г., на БТС – 74г., почивните станции “Мирчо войвода”, “Соколица”, “Орлица”, на Горупсо, на Българска телевизия, на Дирекция на горите и др. През 50 – те год. и в началото на 70 – те год. се просичат нови писти и се прокарват седалкови лифтове и ски- влекове. За последните 40 год. легловата база се увеличава около 18 пъти. В периода 1975 – 1978 год. е построена телевизионната кула на връх “Снежанка” по проект на конструктора инж. Ив. Янтахов, арх. М. Зарков и В. Транкова. През 1966г. се замисля да се създаде курортен комплекс “Орфей”, с ядра Райковски ливади, Смолянски езера, Хайдушки поляни, Перелик и Персенк, и изграждане на зимен ски център Студенец – Снежанка – Пампорово.

Съществуват условия и за климатолечение на следните видове заболяване: начална

атеросклероза, ендокринно обменни заболявания, неврози, нетуберкулозни заболявания на белите дробове. Благоприятните условия за туризъм, ски спортове и климатолечение го правят притегателен център.

1.2. СТАТУТ НА ПАМПОРОВО

Той е обявен за “планински климатичен курорт от републиканско значение” с решение на Министерски съвет № 89/05.04.1967г.

Туристическият потенциал на територията се увеличава поради факта, че с РМС № 360/92г. при Баня, Девин, Беденските и Нареченските минерални бани са обявени за находища на минерални води от национално значение.

1.3. ПРОЕКТИРАНЕ

За територията на к.к. “Пампорово” съществуват значителен брой териториалноустройствени, лесоустройствени, градоустройствени и архитектурни разработки, стратегии и концепции за развитието на туризма в региона. Независимо от това, че повечето от тях са трудно приложими при сегашните условия, те дават представа за потенциала на региона и улесняват бъдещото проектиране в границите на курортно-туристическата агломерация.

Застроителният план на комплекса на арх. Петър Петров /1966г./ посочва възможностите за разширение на някои от хотелите, подобряването на връзката с лифт от основната хотелска група в центъра на комплекса до вр. Снежанка и изграждане на ски шанца. Планът не е одобрен, но служи за основа при бъдещо развитие на курорта.

Регулационният план на “Пампорово” /1966г./ определя регулационните граници на курорта, които заключват площ от 104 ha. Не е ясна концепцията за тяхното провеждане извън площта на отделните терени и съществуващата основна и обслужваща комуникация, тъй като не следват никакви твърди граници.

Застроителният план с автори арх. Васко Василев, арх. И. Драганов, арх. Р. Табаков и арх. П. Григоров от “Главпроект”, София, /1970 г./ предлага уплътняване на основния център в Пампорово и изграждане на още две ядра – Ардашлъ и при х. Студенец. За решаването на проблемите на комуникацията е предложено прокарване на основният път към курорта в тунел и извеждането му зад хотелите в северната част на главното ядро. По този начин съществуващата транспортна връзка се превръща в основна пешеходна ос на композицията, добре обвързана пространствено, визуално и пешеходно с останалите ядра.

Застроителният план на хотелски комплекс Пампорово – II /1983г./ на арх. Василка Церовска / Туристпроект / предлага обвързване чрез въжени линии с центъра на Пампорово, в. Снежанка и хижа Студенец.

Плоучването на планинските курортни комплекси в България на арх. Лоран Шапи /72г/ прави препоръки за използване на наклони от 28 до 30% за ски писти, изграждане на “снежни стадиони” в близост до буферни паркинги.

II АНАЛИЗ НА СЪЩЕСТВУВАЩОТО ПОЛОЖЕНИЕ И ПЕРЕКСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ

1. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ.

Родопският масив заема значителна част от Тракийско- Македонския масив, който има централна позиция на Балканския полуостров. Площа му е 18 000 кв. км, от които 14737 са в България.

Границите на масива са от изток и север р. Марица, от юг – Беломорската низина и на запад долината на Места, Дрешенец и Яденица. В тези граници е покрита около 1/7 от територията на България.

Курортът “Пампорово” е разположен на територията на две общини – Смолян и

Чепеларе, чието граница преминава в центъра на туристическата зона.

1.1 ГЕОМОРФОЛОГИЯ

Родопският масив има сложен литоложки състав и геоложки строеж. Най-старият период от геоложката история на Родопите е започнал от архая и протерозоя и е завършил през палеозоя и отчасти олигоцени.

В края на палеогена в дълбоките хлътнини се проявяват едни от най-големите бълкански изригвания по нашите земи. В Западните Родопи по разседи са се излели обилни лавни маси, образуващи обширни риолитни покривки, заели южната част на Баташкия рид, Перелишкия дял, част от Чернатишкото било. Тези риолити придават на релефа особена привлекателност.

През неогена движенията на земната кора в Родопите са по-еднообразни. Масивът и бил подложен на цялосно издигане, усложнено с блоково разломяване и разседни потъвания. При това издигане в корпусът на планината са се оформили периферни стъпални разседи, благоприятни за развитие на туризма и ски-спортовете.

Родопската област е отцепена от запад и от север с дълбочинни разломи и в тези две посоки тя се обгражда от двете най-типични линеаментно- геосинклинални зони: Средногорската и Краищидната.

Западните Родопи са по-високата част на планинския масив, която е с подчертано морфологическо единство. Разчленението им е в резултат от развитието на речните системи на главните реки, дестни притоци на р. Марица. Те извираят от южните части на планината и я прорязват на север с дълги дълбоко вкопани долини. Това са реките Чепинска, Въча и Чепеларска. Най-дългата от тях е Въча, която разделя западните Родопи на две различаващи се в морфографско отношение части – западна и източна. Североизточното направление обхваща внушителния Переликско-Преспански дял, покрит с иглолисни гори и обширни пасища. Над билото му се издигат купеновидни върхове, между които са Голям Перелик (2 191 м.), Малък Перелик (2 147 м.) и Преспа (2 001 м.). Силното издигане на този планински дял е обусловило значителното всичане на изтичащите от него реки, образували едни от най-внушителните долини в Родопите –

реките Триградска, Тенесдре и Широколъшката (в басейна на р. Въча), Манастирска и Белишка (в басейна на Чепеларска река).

РЕЛЕФ:

Релефът на Западните Родопи най-общо може да се охарактеризира като рязко разчленен с плоски билни заравнености, дълбоко вкопани речни долини и редица тектонски обусловени котловини и долинни разширения. Тези особености на релефа имат силно емоционално и психическо въздействие и значение за развитието на туризма. Наклоните на релефа не са много големи, по-стръмни са в южната част под вр. Снежанка, над р. Чепеларска и в северозападните части. Изложенията са разнообразни, но преобладават сенчестите – 55 до 60%, което е благоприятно за задържането на снежната покривка, но неблагоприятно по отношение на някои други изисквания към зимните курорти. Най-високият връх в района е вр. Снежанка – 1 926 м.

Характерна особеност за релефа в Родопския масив представлява специфичният карстов комплекс. В горното течение на р. Въча е изразено вертикалното развитие на корозионните процеси. На места реките и техните притоци са оформили дълбоки и непристъпни карстови каньони с естествени мостове. Често Триградска река и Мугленска река изчезват на някои места в понори. Често се появяват извори на нивото на дренажа, което е причина за етажното разположение на пещерите в този катстов район.

1.2. КЛИМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Пампорово в климатично отношение съвпада с две граничещи Климатични подобласти: основно се отнася към Планинския район в Преходно континенталната климатична подобласт, а най-югозападните части (горните течения на реките Бяла и Черна – притоци на Арда) са в Планинския район на Континентално-Средиземноморската климатична подобласт. В климатично отношение районът не е добре изучен. В самото Пампорово има две метеорологични станции – едната при Студенец на кота 1735 м

с къс период наблюдения – от 1966 г. до 1980 г., когато е закрыта. Втората станция е на вр. Снежанка на 1923 м. надморска височина също с къс период, открита 1980 г. и

наблюденията продължават. Счита се, че информацията събирана в тази станция не е представителна за да характеризира този район на Пампорово, тъй като е ситуирана много високо. Имайки предвид, че за станции, разположени на разстояние до 300 м. коефициента на корелация на средните стойности е много висок – 0.8 – 0.9, а на абсолютните максимуми е 0.6 – 0.8 (Климатични справочници, том 1-4) е използвана информацията от разположените в непосредствена близост 8 дъждомерни станции, от които 4 са метеорологични (Райково, Смолян, Чепеларе и х. Перелик). Дължината на наблюденията в тях е над 50 г.

В близост до вр. Снежанка е разположена синоптичната станция на НИМХ в близост до телевизионната кула

Режима на приземния вятър в района на метеорологичната станци, разположена на вр. Снежанка и в района на ски шанската, разположена на около 850 м на изток – североизток от върха. За целта е използвана програмата Wind Atlas Analysis and Application Program (WAsP), разработена в Рисо лаораторията в Дания.

1.3 ХИДРОЛОГИЯ

Климатични условия определят и водния ресурс на района. Единствената река, която извира и протича през Пампорово е Чепеларска. За начало на реката се приема р. Манастирска, която извира на около 300 м северозападно от Пампорово. Регулярни наблюдения за режима на оттока ѝ се правят доста по-ниско. Непосредствено до Пампорово на юг водят началото си р.Бяла – ляв приток на р. Черна, която от своя страна е ляв приток на р. Арда. На запад протичат река Широколъшка и р. Мугленска.

Освен студените карстови води в Настан-Триградския карстов басейн има и термална вода от пукнатинната водонапорна система при с. Настан по разломната зона излиза входяща вода с дебит около 40 l/s и 24°C температура. По Беденския разлом излизат 9 извора с общ дебит 16 l/s и с температура 76 °C, които са каптирани – Беденски минерални бани. Максималните стойности на месечния отток са мрез март, април и май – т.е. със започването на снеготопенето и се застъпва с пролетните дъждове, а минималните са през август и септември. Обикновено маловодието е устойчиво, без да бъде прекъсвано от отделни високи вълни.

1.4. ПОЧВИ

Взаимодействието между климата, растителната покривка, основните почвообразуващи скали, релефа и човешката дейност са формирали различните типове почви в района на Западните Родопи. Те са: канелини горски почви, кафяви горски почви, планинскогорски тъмноцветни почви, планинско-ливадни почви, хумусно-карбонатни почви и карбонатни почви, но в границите на комплекса преобладават кафявите горски почви.

1.5. РАСТИТЕЛНОСТ

Проучването на растителността е направено въз основа на съществуващите разработки за територията – лесоустройствени планове и техните актуализации. То е съобразено с новия закон за горите, но данните за различните категории гори в схемите са в съответствие с категориите от действащите проекти, които се отличават от нововъведените.

В Родопския масив се среща разнообразна флора и фауна, което се дължи на факта, че това е най-старата суша на Балканите, съчетават се континентално и средиземноморско климатично влияние и планината не е била заледявана през четвъртия период. Между двете части на масива – източна и западна, съществува съществена разлика и в растителната покривка.

Общо се наблюдават около 1 780 вида, чието разнообразие е най-високо в сравнение с всички останали флористични райони в страната. Тук съществуват находища на 211 редки и застрашени растителни вида, включени в Червената книга, това е най-богатият на таксони масив на Балканския полуостров. Тук са 70 % от иглолистните гори на България, почти 30 % от които са естествени и първични.

Растителността в Западните Родопи е от средноевропейски произход. При по-голяма надморска височина има видове, които се срещат в Средна, а дори и в Северна Европа. По южните склонове се срещат растителни видове от две различни фитогеографски и климатични области.

Съгласно приетото горскорастително райониране на България ДЛ “Пампорово” попада в Тракийската горскорастителна област – подобласт Западни Родопи.

Общата площ на насажденията и културите в границите на курортно- туристическата зона Пампорово е 495 ha. Средната възраст на насажденията е 71 год. с най-голямо участие заема смърчът – 414.5 ha, елата – 31 ha, букът – 20.6 ha и белият бор 2.7 ha. Преобладаващи са горите със специално предназначение /защитни и рекреационни гори и гори в защитени територии/. В границите на курортния район попадат:

1. Защитни гори и територии.

а/ водоохранни гори и територии – попадат вододайните зони, части от семенните бази, от нелесопригодни територии, обрасли с дървесина и храстова растителност, от лесопарк “Пампорово” и др.

б/ противоерозионни гори и територии – гори създадени по технически проект за борба с ерозията във водосбора на р. Черна, част от горите на НКТК “Родопи” и от горите на скални и уверсни терени.

в/ мелиаративни гори и територии – обхващат защитни ивици край пътищата, залесени съгл. чл. 4, т.1 от Правилника за приложение на ЗГ.

2. Рекреационни гори и територии

а/ лесопарк “Пампорово” – с проект от 1979 г. неговата площ е 1 513 ha, а съгласно съгласно действащият лесоустройствен проект на ГС “Пампорово” за лесопарка са отредени значително по-малко терени – 685,3 ha. Не са изяснени мотивите за силното редуциране на лесопарковата площ. Има някакво обяснение с единствено с промяната на административните граници.

б/ курортни гори – в границите на к. т. з. Пампорово са от 311 ha.

3. Защитени гори и територии

Към тях спадат резерватите, природните забележителности, защитените местности и др. природни ценности.

4. Други гори и територии със специално предназначение

а/ буферна зона около резерват “Момчиловски дол”- площ 43,6 ha.

б/ семенни бази – разпръснати дисперсно и служат за опазване на генетичния фонд от 434,5 ha / в Пампорово 24 ha/.

в/ токовище – осигурява токуване на пернатия дивеч.

г/ защитна ивица – формира разтителна защита около някои почивни станции с ширина 200 m, площ 6,2 ha.

Разнообразните форми на релефа, степента на залесеност и характера на горските съобщества формират един планински ландшафт с добре балансирани закрити и открити пространства, които предлагат възможности за териториална организация на отдиха и туризма през всички сезони на годината.

1.6 ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

Аналогични са предпоставките за разнообразието на животинския свят. В Родопите са разпространени: благородният елен, дивото прасе, еленът лопатар, сърната, заекът, дивата котка, кафявата мечка, вълкът, дивата коза, видрата, златката, някои видови прилепи. За района са характерни също богатата на ендемити безгръбначна пещерна фауна, охлювите и др. Источните Родопи са един от най-богатите орнитологични райони – гнездят 167 вида птици. В Западните Родопи орнитофауната не е добре проучена. Там се срещат около 70% от българската популация на глухара, белоглавия лешояд. В Родопите гнездят още египедският лешояд, белоопашатият мишелов, соколът скитник, черният щъркел, които са редки или застрашени от изчезване птици в България или в Европа. В Родопите се срещат 57 животински вида, включени в Червената книга на България.

Във водните течения и площи се срещат разл. видове риба – балканска пастърва, главоч, лешанка, черна мряна.

Наличието на дивеч и риба са предпоставка за развитие на спортния лов и риболов. Първият е много по-добре развит и по-доходоносен за района.

1.7 ПРИРОДНИ ЦЕННОСТИ

Голяма стойност за развитието на туризма имат природните ценности на територията, които в Средните Родопи са общо 60 бр., от които 6 резервата, 5 защитени местности, 24 природни забележителности, 4 буферни зони и 21 исторически места с обща площ 3 141,5 ha като:

а/ природни резервати – “Момчиловски дол”; “Казаните” с. Мугла; “Сосковчето” гр. Смолян; “Шабаница” с. Триград;

б/ природни забележителности – “Дълбоки дол” с. Стойките; “Смолянски езера” обявени за природен паметник с национално значение; “Невястата”; “Момата” с. Ш. лъка; “Главата” с. Ш. лъка; “Ладницата” с. Гела; “Чернока” с. Солища;

в/ защитени местности – “Рожен”; “Триградското ждрело”; “Чаирите” с. Триград; “Буйновското ждрело” гр. Смолян.

г/ защитени вековни дървета – в с. Стойките вековен смърч 13 братя, излизаци от едно гнездо; вековният смърч в землището на гр.Смолян.

Това богато природно богатство дава основание на много специалисти, на Националния съюз за защита на Родопите и на много ценители на природата да предлагат създаването на Национален парк Родопи, които да обедини 4 биосферни резервата – Купена, Мантарица, Дупката, Червената стена и резерватите Беглика, Кастракли, Казаните, Шабаница, Амзово, Сосковчето, Момчиловски дол, защитените местности, природните паметници и повече от 200 пещери.

2. АНТРОПОГЕННИ ТУРИСТИЧЕСКИ РЕСУРСИ

2.1 СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Средногодишните темпове на нарастване на населението на Смолянска област през последните 20 год. се движи от 0,2% до 0.1%. Естественият прираст за периода до началото на 90-те год. е полужителен. През последното десетилетие прираста на населението е отрицателен, характерно е и намаляване на относителния дял на населението в подтрудопособна възраст с 2,7% и увеличаване в над-трудоспособната възраст с 1,8%.

Отрасъл “Туризм” на територията на общини Смолян и Чепеларе е наситен с кадри с висше и със средно специално образование. От наличните подготвени около 4000 души за работа в туризма, работещи в момента са 1380, като в активния туристически сезон се увеличават с около 40%. Възможностите за развитие на специфичен екотуризъм, селски туризъм, бизнес търизъм и др. изискват определена култура, познания и умения, които да съответстват на стила и стандарта на живот в района.

Планинският характер на релефа не благоприятства развитието на земеделието. Районът е на последно място в страната по размер на обработваемата земя. Характерна особедност на земеделието е неговата диференцираност, поради почвено-климатичните условия. В този отрасъл силно намалава броят на заетите места. Земеделието е представено изключително от частни лица, които обработват малки парцели до 5 дка традиционно с картофи. Съсредоточаването на голям брой туристи изисква да се завиши качеството и екологичната чистота към снабдяването на селскостопанска продукция, като туризмът ще оказва влияние в/у производствената специализация на селското стопанство. Част от тези елементи могат да бъдат и елементи на селския и на познавателния туризъм.

Смолян е един от основните смолодобивни райони. Освен това в района годишно се добиват и около 300 t горски плодове, около 40 t суха маса лечебни билки и около 400 t диворастващи гъби.

Лесоустройствените планове за лесопарк "Пампорово" предвиждат няколко вида сечи / огледни, възстановителни, селекционни, санитарна/, като ползването на горите нараства с 25%, от това следват е ред проблеми по замърсяването, неконтролирания добив и др.

Особедно негативно за икономиката в района на Смолян влияние оказва силното намаляване на трудовата заетост на населението. Прогнозите за развитието на туризма в района и за разкриване на нови места следва да се обвърже с плановете за преквалификация на работната ръка и с другите програми.

2.2 СЕЛИЩА

В Смолянския регион е развита дисперсна мрежа от селища с различна големина и функционален тип и от махали. С най-активно въздействие върху развитието, обслужването, захранването и посещаемостта на к.к. "Пампорово" са най-близките селища, развити по оста север-юг и по напречната ос изток-запад /Смолян, Чепеларе, Стойките, Момчиловци/.

През последните години се развива частния туристически бизнес, които има значителен потенциал за обвързването си в системата на туризма. Има вече разгърнато частно

строителство на вили и хотели в някои случаи едромашабно и несъответстващо на характера на средата.

Потенциалът на тези селища се разглежда не само в сферата на туризма, а като неразделна част от стратегията за икономическо развитие на района.

2.3 КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

В границата на разглежданата територия в нейния оптимален обхват с всички прилежащи ядра има значителни културни ресурси – архитектурно – исторически паметници и ансамбли, културни институции, народни традиции и културни празници. Систематизирани са като археологически, архитектурни, мемориално – художествени и етнографски.

Културно – историческото наследство на Средните Родопи е изследвано последователно за шестте периода – праистория, античност, средновековие, османски феодализъм, възрождение и капитализъм и са разработени режимите за опазването и социализацията им.

Родопите са разположени на границата между две силни исторически зони. Началото на обитаване в Средите Родопи може да се търси 24 000 пр.н.е. Следи за това има в Ягодинската пещера. По време на античността се забелязват ярки прояви на тракийска култура. За културата на бронзовата епоха може да се съди от белезите на характерната обредност. Открити са доказателства за бръзките с микенската култура. Характерни са множество регистрирани могили и некрополи. Отделни форми на римската цивилизация се забелязват в разкритите некрополи от късноримската епоха. Има множество останки от тракийски крепости, от рударство и др.

Османския период се характеризира с пътно, мостово и гражданско строителство. През Възраждането се изграждат паметници с висока стойност и др.

В региона няма групови паметници на културата макар, че съществуват разработки за

обявяване на с. Ш. лъка и Чешитска махала в Смолян за архитектурни паметници.

Основен проблем, свързан с опазването и експонирането на културно- историческото наследство е разкриването на нови обекти за поставяне под защита, включване на обекти в системата на туризма и подобряване на пешеходната и транспортната им достъпност.

2.4. ТУРИЗЪМ

Освен традиционните форми на туризъм в планината през зимата и през лятото, освен ски-спортове, развиващи се в нашите известни зимни курорти съществуват богати възможности за разширяване обхвата на рекреационните и туристическите дейности на проучваната територия. Значителна част от разнообразни инициативи вече са в процес на развитие с активно участие на местното население. В плановото задание са разгледани различни съвременни форми на екотуризм, социален, бизнес, културен, лечебен и аграрен туризъм, с което ще се развие пълно потенциала на целия регион.

Развитието на туризма в курорта “Пампорово” е пряко свързано през всички сезони с обектите за нощуване, със съоразженията и терените за спорт и отдих, с обектите за обслужване на посетителите и маршрутите в съседните територии, обвързващи всички природни и културни ценности.

Леглова база

Легловата база в курорта “Пампорово” до прехода към пазарна икономика и периода на разгръщане на частната инициатива е била разпределена главно между обектите на “Балкантурист” и почивните станции на БСПС. Съществували са възможности за използване на частни квартири и на бази на други ведомства. По тази причина и отдихът в планината в повечето случаи се е разглеждал като международен и социален. В настоящия момент поради многократни реструктурирания, променящо се законодателство и възстановена собственост върху земята и недвижимите имоти съотношението и броят на леглата значително се променя. По данни на Комитета по туризъм от 1990 година общо на теритоията на “Пампорово” има 1 600 легла за стопански и 3 400 легла за социален туризъм.

Ски писти и съоръжения

За изчисляването на капацитета на съществуващите ски писти и съоръжения и анализа на потенциала на територията за планиране на нови са използвани методиката на ст.н.с. д-р арх. П. Еврев, указанията на Международната федерация по ски, нормите на Нойферт, спортните норми на проф. Иван Татаров, експертната справка на арх. П. Петров и разработката на д-р Волфранг Джирарди за проектиране на зимни спортни съоръжения. В анкетните проучвания на последния се правят някои интересни изводи – средният престой на туристите по пистите се движи между 5 и 6 часа, ски се карат средно по 4.2 часа/дневно, всеки скиор използва 3.7 различни въжени и лифтови уредби на ден и прави едно и също спускане най-много до 4 пъти и др. Отчетени са новите тенденции в развитието на зимните спортове и искането на общините и Пампорово ЕАД курортът да се развие като голям спортен център за да привлече повече интерес и инвестиции, както и да осигурява повече работни места. При определяне капацитета на зимните курорти се вземат под внимание и посетителите в края на седмицата, които са около 20% и сезонните служители – около 10%. За определянето на временните посетители, въпреки сезонните колебания и атмосферните условия се отчита максимална отдалеченост на 2-3 часа пътуване с автобус в деня и до 6 часа при посещения в края на седмицата. При избора на трасета на ски-пистите влияние оказват и техните наклони, тъй като около 75% от скиорите са начинаещи или средни скиори. Поради това не се препоръчват стръмни писти, а средностръмни, с наклон от 25 до 35%. Пистите с по-малък наклон от 25% се използват като учебни, а тези с наклон под 10% за условно ски-каране.

Изходната информация, събрана за анализа на развитието на зимните спортове на територията на курорт “Пампорово” от различни ведомства, фирми и разработки са с известни различия по отношение на габаритите, площта, капацитета, степента на трудност, възможностите за провеждане на състезания, натовареността, екологичното състояние, наименованията и номерацията и др.

Характерно за курорта е незадоволителното обвързване на терените за ски спортове с хотелите, за подобряването на които е направено предложение от арх. П. Петров, заслужаващо внимание.

Обслужване

Обслужването на туристите в различните сезони е един от най-сериозните проблеми на комплекса, който трябва да бъде решен по подходящ начин при отчитане на съществуващото положение и удобните комуникационни и пешеходни връзки между ядрата. Общественото хранене е решено основно към хотелските сгради и чрез самостоятелно разположени обекти. Търговското обслужване се нуждае от допълване с асортименти. Разпръснатите в отделни сгради и разположените в хотелите обекти не могат изцяло да покриват потребностите.

Недостатък на комплекса са атракциите в развлекателните дейности за гостите, които не са скиори, за туристите с по-високи доходи, за децата. Няма достатъчно изградени спортни съоръжения и може да се потърси нови възможности отговарящи на изискванията на съвременния турист, включително и на закрито.

Наличието на множество природни и културни ценности на територията, на пещери и върхове, на подходящи терени за туризъм и различни спортни и рекреационни дейности, както и на центрове и ядра, предлагащи послон предопределят развитието на система от туристически автомобили, велосипеди, конни и пешеходни маршрути. Те могат да се развиват и в зависимост от конкретните интереси и да обслужват културния, религиозния туризъм или пещелното дело и алпинизма.

През разглежданата територия преминава част от европейския туристически маршрут Е-8 Северно море – Дунав – Карпите – Рила – Родопи – Босфор по-важни са:

~ х. Леднищата – х. Перелик – х. Студенец;

~ х. Студенец – седловина Рожан – х. Момчил;

2.5. ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ТУРИЗМА ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

В становището на Българския съюз за опазване на Родопите са посочени основните

заплахи. Те са резултат от дейността на човека и се изразяват на урбанизирането и деструктурирането на териториите, поява на ерозия от развитието на рудодобива, нарушаване на красотата на пейзажа от изоставени кариери за добив на нерудни изкопаеми, редуциране на горските запази от дърводобива, унищожаване на билки и гъби, нарушаване на горските екосистеми от хидроенергийното строителство.

Анкетите показват, че са за цялостното запазване на Родопите е чрез узаконяване на компактна защитена територия – Национален парк. Тази необходимост е аргументирана, както с наличието на уникални за региона природни ценности, така и с ниския процент – 1,2% на защитени територии в момента.

Върху състоянието на пистите най-съществено влияние е оказъл начинът на прокарването им. Изсичането на гората, изкореняването на пъновете, подравняването на трасетата, използването на земекопна техника са довели до изменение на хидро-термичния режим на останалото почвено покритие. Големият наклон е причина за значителен повърхностен воден отток през пролетния и есенния сезон, пораждащ ерозионни процеси. Допълнително опитите да се обработва снежната покривка със соли замърсява почвите и подпочвените води.

Не е добро състоянието и на мястото на ски шанцата, където откосите на изкопите са подложени на ерозия и се образуват свлачища.

Въздействието на лифтовите съоръжения върху околната среда не е така драстично както на ски пистите, поради факта че просеките са по-тесни, по-добре затревени и липсва допълнително утъпкване и корегирание на профила.

Туристическия поток също има своето отрицателно въздействие. Предимно в утъпкване на почвите, унищожаване на растителната покривка, механичното замърсяване с твърди отпадъци.

Вредното въздействие на транспорта се изразява в замърсяване на въздуха, на почвите с тежки метали и т. н.

III. АЛТЕРНАТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА КУРОРТ ПАМПОРОВО

1. СТРУКТУРА НА КУРОРТНО ТУРИСТИЧЕСКАТА АГЛОМЕРАЦИЯ СМОЛЯН

Агломерацията е “район за целенасочено въздействие, обхващащ територията на община или група общини към град с наличие на техническа и социална инфраструктура, избран да бъде стимулиран за постигане на икономическо развитие с оглед решаването на регионалните проблеми”. Това развитие ще бъде базирано приоритетно на туризма в съчетание с други стопански дейности.

Структурата на разглежданата територия и разделена на следните видове: ~ курортно-туристическа агломерация; ~ курортно-туристическа зона; ~ курортно – туристическо ядро; ~ коридори – туристическа и техническа инфраструктура.

Също така се разделя на няколко курортно – туристически зони: ~ Широка лъка / с ядра Стойките, Гела, Стикъл, Солища и Перелик/; ~ Смолян / с допълнителни ядра Смолянски ядра и Райковски ливади/; ~ Пампорово / с ядра Пампорово, Ардашлъ, Снежанка, Язовира и Студенец/; ~ Чепеларе / с допълнително ядро Проглед/;

Терена дава възможности за нови ски-писти и обслужващи ги въжени линии като: ~ Снежанка – Стойките; ~ Снежанка – Крива река; Ски – плацове за начинаещи; Ски – пътеки за дълго бягане; Поле за сноуборд;

2. ПОЛИТИКИ ЗА УСТРОЙСТВО НА КОМПЛЕКСА

2.1 ЕКОЛОГИЧНА

Развитието на целия район трябва да бъде подчинено на опазването на биологичното разнообразие.

Натоварването на средата да е съобразено с оптималния зимен и летен капацитет.

Изграждането на нови писти да е съобразено с прокарването на просеки, опазване на подземните води, да се ограничават ерозионните процеси, равномерно натоварване на посетители, ограничаване на достъпа на автомобили и концентриране на паркингите в изходните пунктове и др.

2.2 СТРОИТЕЛНА ПОЛИТИКА

Новото строителство да се ограничава в ядрата със свободен капацитет.

Функционалното им предназначение да е подчинено за осигуряване на пълноценни условия за спорт и отдих. Реконструкцията да се насочва към модернизация и повишаване на стандарта на хотелите с намаляване на броя на леглата. Строителството да се подчинява на изискването за приобщаване към средата т.е. неговия обем и етажност да се контролира.

2.3 ПОЛИТИКА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Цели: ~ да се подобрят връзките на курорта със съседните селища и оптимизира пропускателната способност; ~ да се дава предимство на туристическата инфраструктура; ~ да се увеличат връзките с лифтовете; ~ да се гарантира транспортно обслужване на инвалиди; ~ да се решава проблемите с паркирането; ~ увеличаване на капацитета от подсистемата ВиК и др.; ~ въвеждане на инфраструктура за нови форми на туризма и спорта.

2.4 ПОЛИТИКА ЗА КОНТРОЛ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО И УПРАВЛЕНИЕТО НА ТЕРИТОРИЯТА

~ Одобряването на проекти за територията да се осъществява съвместно от двете общини; ~ разрешенията за строителство да се издават в съответствие с нормативите; ~ контролът върху него да се осъществява от държ. органи; ~ строителната намеса в средата да гарантира запазването на характера на мястото; ~ управлението на територията да се осъществява от специално формирана организация гарантираща защитата на интересите на всички, да обвързва свободните инициативи, да е представена от всички нива на заинтересовани страни.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Устройственото планиране на националния курорт Пампорово е необходимо за общо управление и за уреждане на взаимоотношенията между различните участници във функционирането му като: собственици на имоти, инвеститори на обекти и съоразения, туристически фирми, общински органи, държавни ведомства и експлоатационни дружества.

Събраната и анализирана информация да се разширява и развива съгласно динамиката на процесите. Разработките по ядрата да се систематизират и актуализират съгласно актуалните и бъдещите изисквания на туристическия моден свят съобразени с екозаконите. Наложитерно е да се поддържа хармонията между човека дейност и природата, както и гаранцията за това.